



MINISTRY OF  
FOREIGN AFFAIRS  
OF DENMARK  
*Danida*

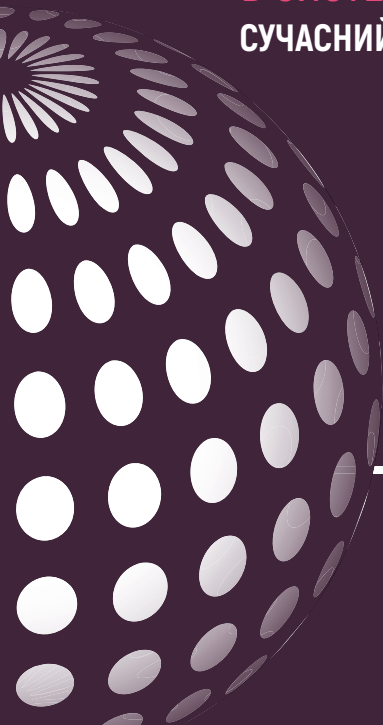


Київський національний університет імені Тараса Шевченка  
Інститут журналістики  
Центр прав людини ZMINA

За підтримки проекту «Права людини для України», який впроваджується  
ПРООН в Україні та фінансується Міністерством закордонних справ Данії

# ЛЮДИНА

В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ  
В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ ПРАВ ЛЮДИНИ:  
СУЧАСНИЙ ВИМІР МЕДІАДІЯЛЬНОСТІ



14  
ТРАВНЯ  
2021  
КИЇВ

УДК 007:304:070:81'42

**Людина в українському суспільстві в системі цінностей прав людини: сучасний вимір медіадіяльності : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 14 травня 2021 р.). – К. : Інститут журналістики, 2021. – 342 с.**

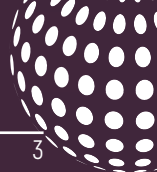
До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками Всеукраїнської науково-практичної «Людина в українському суспільстві в системі цінностей прав людини: сучасний вимір медіадіяльності» (14 травня 2021 року, Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка)

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори, а також (для студентів і аспірантів) наукові керівники.

посилання для перегляду та кометування матеріалів  
<http://journ.univ.kiev.ua/nauka1/materialy-konferentsiy>



© Інститут журналістики  
Київський національний університет  
імені Тараса Шевченка, 2021  
© Автори статей, 2021



## ЗМІСТ

### СЕКЦІЯ

«Імплементация цінностей прав людини в журналістській освіті та етиці у висвітленні соціальних історій, проблем, системних порушень прав людини, вразливих та маломобільних груп населення, чутливо-конфліктних тем»

|  |    |
|--|----|
| <b>Гарматій О. В.,</b><br>БАЛАНС ДУМОК У ВИСВІТЛЕННІ КОНФЛІКТНОЧУТЛИВИХ<br>ТЕМ: ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ                  | 12 |
| <b>Маркова В.А.,</b><br>ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ СТОРІТЕЛІНГУ ГРОМАДСЬКИМИ<br>ОРГАНІЗАЦІЯМИ ПРАВОЗАХИСНОГО СПРЯМУВАННЯ  | 18 |
| <b>Андрушків В. В.,</b><br>АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНІ ПРАКТИКИ НА СУСПІЛЬНОМУ   | 25 |
| <b>Годунок З. В.,</b><br>МОВА ВОРОЖНЕЧІ В ОНЛАЙН-КОМЕНТАРЯХ  | 31 |
| <b>Бут К. О.,</b><br>МЕДІЙНА РЕАЛЬНОСТЬ ТА ОБ'ЄКТИВНІСТЬ: ТОЧКИ<br>ЗІТКНЕННЯ В ЕТИЧНОМУ ПРОСТОРИ ЖУРНАЛІСТИКИ        | 35 |
| <b>Тяпкіна Н. І.,</b><br>РЕГУЛЯТИВНІ РЕСУРСИ ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ НОРМ<br>РЕДАГУВАННЯ В ІНТЕРНЕТ-МЕДІА                 | 41 |
| <b>Чернова В. В.,</b><br>МЕДІА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ<br>СУСПІЛЬСТВА: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ | 46 |

|   |    |
|---|----|
| <b>Макарчук О. Г.,</b><br>GENDER BASED DISCOURSE ON THE PAGES OF PARTY MEDIA  | 51 |
| <b>Бабенко В. С.,</b><br>КРИТИЧНЕ СПРИЙНЯТТЯ МАРКЕРІВ ТІЛЕСНОСТІ<br>В МЕДІА ЯК ЗАПОБІГАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ  | 55 |
| <b>Шевченко А. О.,</b><br>СЮЖЕТИ ПРО ДІТЕЙ ТЕЛЕКАНАЛУ «1+1»   | 61 |
| <b>Решетуха Т. В., Йордан Г. М.,</b><br>ДОТРИМАННЯ ПРАВА ДИТИНИ НА ОСВІТУ В УМОВАХ<br>ПАНДЕМІЇ COVID-19: АКТУАЛІЗАЦІЯ ВИСВІТЛЕННЯ В МЕДІА                     | 66 |
| <b>Гуманенко О. О.,</b><br>НА СТОРОЖІ ПРАВ ЧИТАЧА ТА МЕДІЙНИКА: ДО ПИТАННЯ ПРО<br>ВПРОВАДЖЕННЯ ПОСАДИ ПРЕС-ОМБУДСМЕНА В УКРАЇНІ                               | 71 |
| <b>Куріхін А. А.,</b><br>РОЛЬ ПРЕЗУМЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ У МЕЖАХ<br>КУЛЬТУРИ СКАСУВАННЯ  | 77 |
| <b>Мельничук Ю. Г.,</b><br>ПРАВА ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В РЕЦЕПЦІЇ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ<br>М. ЧЕРНІВЦІВ (НА ПРИКЛАДІ ОНЛАЙН-ЗМІ «ШПАЛЬТА»<br>ТА «МОЛОДИЙ БУКОВИНЕЦЬ» | 82 |
| <b>Лашкіна М. Г.,</b><br>ЖУРНАЛІСТ В КОНФЛІКТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: МІЖ ПРАВАМИ<br>ЛЮДИНИ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТА СЕНСАЦІЄЮ  | 88 |

**Решетуха Т. В.,**

кандидат наук із соціальних комунікацій,  
викладачка кафедри журналістики  
Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка

**Йордан Г. М.,**

кандидат технічних наук,  
доцент кафедри журналістики  
Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка  
Тернопіль

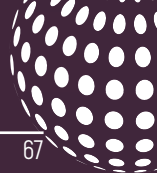
## **ДОТРИМАННЯ ПРАВА ДИТИНИ НА ОСВІТУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19: АКТУАЛІЗАЦІЯ ВИСВІТЛЕННЯ В МЕДІА**

Право на освіту – одне з основних соціокультурних прав людини, тому його дотримання має бути одним з пріоритетів внутрішньої політики України у контексті реалізації світових демократичних та гуманістичних тенденцій, євроінтеграційного вектору розвитку нашої держави.

Мета роботи – проаналізувати висвітлення у медіа стану реалізації права дитини на освіту в Україні в умовах пандемії Covid-19.

Завдання дослідження: окреслити положення законодавства України в царині освіти, розглянути особливості реалізації права дитини на освіту в умовах карантину, спричиненого пандемією Covid-19, з'ясувати, як висвітлювали перебіг дистанційного і змішаного навчання українські медіа.

Право на освіту закріплено у таких міжнародно-правових документах: Загальна декларація прав людини (ст. 26), Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (ст. 13 і 14), Конвенція про права дитини (ст. 23 і 29) тощо. В Україні захист прав дитини в системі освіти регулюється такими нормативно-правовими актами як Конституція України (ст. 53), Закони України «Про охорону дитинства», «Про освіту», «Про загальну середню освіту», постановами Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти», «Про затвердження Положення про загальноосвітній навчальний заклад» та іншими.



Можемо стверджувати, що право на освіту є одним із основоположних прав, яке забезпечується та регламентується всіма державами. Але в умовах пандемії Covid-19 з оголошенням карантину реалізація цього права опинилася під загрозою у всьому світі. За словами генеральної директорки ЮНЕСКО Одрі Азулай (березень 2020 року), масштаби нинішніх обмежень у галузі освіти у всьому світі є безпрецедентними, і їхнє збереження загрожуватиме забезпеченню права на освіту[1]. За даними ЮНЕСКО, станом на початок квітня 2020 року всі школи було закрито у 191 країні світу, де мешкають понад 90% усіх учнів/учениць планети[2]. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 211 від 11 березня 2020 року на всій території країни впроваджувався карантин з 12 березня 2020 року закрилися всі заклади освіти [3].

Однією із рекомендацій ЮНЕСКО як відповідь на пандемію стало запровадження широкомасштабних програм дистанційного навчання і розробка навчальних програм і платформ з відкритим доступом, які зможуть використовувати школи та вчителі [1].

Міністерство освіти і науки України виявилось неготовим до викликів, пов'язаних з карантинними обмеженнями, та організацією дистанційного навчання. Про це неодноразово з'являлися повідомлення у медіа усіх рівнів: починаючи від загальнонаціональних і закінчуючи групами у соціальних мережах. Головними темами таких публікацій у квітні-травні 2020 року скарги батьків на відсутність онлайн-уроків, неадекватні вимоги вчителів щодо швидкості виконання завдань, відсутність доступу до інтернету та засобів навчання (комп'ютерів, ноутбуків, планшетів, мобільних телефонів) у деяких учнів, особливо коли у сім'ї кілька дітей шкільного віку, сім'я знаходиться у складних життєвих обставинах, в тому числі через втрату батьками роботи або постійного доходу, що критично обмежило ресурси для забезпечення потреб дітей в таких родинах.

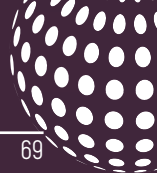
На неналежні умови організації праці в умовах карантину скаржилися і вчителі: вони не були забезпечені ані засобами для облаштування робочого місця вчителя в умовах дистанційного та змішаного навчання, ані методиками такого навчання, що опосередковано стало причиною неналежного рівня надання освітніх послуг чим порушувалися права дитини на освіту.

Ситуацію намагалися виправити за допомогою проекту «Всеукраїнська школа онлайн»: телеуроки для учнів 5-11 класів, які транслювали

за чітким розкладом українські телеканали («ПлюсПлюс», «112 Україна», NewsOne, «Піксель», ZIK, «УНІАН ТБ», «Індіго», «Рада», «UA: Культура», «UA: Перший» та М1) та YouTube-канал Міністерства освіти і науки, проте більшість з них мали обмеження у поширенні транслявання, а для перегляду на YouTube-каналі потрібно було підключення до мережі інтернет та наявність відповідних засобів зв'язку. Якість окремих онлайн-уроків зазнавала критики, незважаючи на залучення до їх розробки провідних педагогів. Відсутність зворотного зв'язку також негативно позначалася на рівні освітніх послуг.

Початок нового навчального року не приніс очікуваних змін в організації освітнього процесу. Лише з 16 жовтня набуло чинності розроблене в МОН Положення про оновлені умови організації дистанційного навчання[4]. «Цей документ був радше запізним реактуванням, адже був випущений більш ніж через місяць після початку нового навчального року і містив короткі пояснення організаційних процесів дистанційної освіти. Натомість в ньому бракувало методичних рекомендацій щодо проведення дистанційної освіти для різних типів закладів», вважає незалежний аналітичний центр «Cedoss» (ГО Центр дослідження суспільства) [5]. Відтак, результати опитувань, проведених Державною службою якості освіти [6] та освітнім омбудсменом [7], дозволяють виокремити наступні найважливіші проблеми, пов'язані з порушенням права дитини на освіту (організаційні, навчальні, психоемоційні, технічні):

- не завжди якісна організація дистанційного навчання (часто завдання просто розміщуються на сайті або надсилаються, написані від руки, без жодної комунікації з вчителем, відсутність завдань узагалі, велика частка навчального матеріалу, винесена на самостійне опрацювання, неузгодженість телеуроків з навчальною програмою);
- низьку мотивацію до навчання та невміння частини школярів навчатися самостійно, брак спілкування з ровесниками та вчителями;
- часткова або повна відсутність належного технічного обладнання для навчання, відсутність чи застарілість необхідного програмного забезпечення;
- боротьба між членами родини за доступ до технічного обладнання, що призвело серед іншого до підвищення психоемоційної напруженості та зростання насилля у сім'ях;
- відсутність інтернет-зв'язку або інтернет-зв'язок не належної якості.



Часто, посилаючись на статтю 55 Закону України «Про освіту», на батьків покладається відповідальність за реалізацію права на освіту, адже вони повинні «сприяти виконанню дитиною освітньої програми та досягненню дитиною передбачених нею результатів навчання»[8], проте там не зазначено обсяги такого «сприяння». Тож, на нашу думку, обов'язок з забезпечення технічними засобами навчання, як і якісним інтернет-зв'язком як умовами реалізації права на освіту не можна перекладати на плечі батьків, особливо в умовах погіршення матеріального стану багатьох сімей через Covid-19. Показовим тут видається випадок притягнення до адміністративної відповідальності матері за неналежне виконання батьківських обов'язків (ч. 2 ст.184 КУпАП), бо її син не відвідував дистанційних уроків через відсутність удома інтернету [9]. Разом з тим, держава не передбачає можливості надання у безоплатну оренду відповідної техніки, безкоштовного або пільгового підключення до мережі Інтернет.

Аналіз медіаконтенту за березень 2020 – квітень 2021 років показав, що проблеми належної реалізації права на освіту був у фокусі уваги українських медіа протягом усього періоду пандемії. Пошук за відповідними тегами у пошуковій системі Google дає більше 10 мільйонів посилань. Провідними темами таких матеріалів стали: інформаційні повідомлення від МОН, проблеми організації дистанційного навчання, а згодом змішане навчання в умовах адаптивного карантину, забезпечення навчальних закладів необхідними технічними засобами, рідше – труднощі, з якими стикалися учасники освітнього процесу. Поза увагою медіа залишились проблеми реалізації права на освіту дітей з особливими освітніми потребами. На спеціалізованих освітніх сайтах, таких як «Освіторія», «Педрода», «НУШ», зрідка на регіональних інформаційних порталах, з'являється інформація про порядок роботи інклюзивних ресурсних центрів в умовах карантину, організацію дистанційного навчання, проте ми не зустрічали матеріали, у яких би піднімалась проблеми, з якими зіштовхуються учасники освітнього процесу із зазначеної категорії.

Більшість матеріалів належить до інформаційних жанрів, а от якісної аналітики явно бракує. Її швидше можна знайти на сайтах громадських організацій, аніж навіть у якісних медіа.

Підсумовуючи, можемо сказати, що українські медіа в період пандемії оперативної інформували своїх реципієнтів про карантинні обмеження, організацію переходу на дистанційне навчання, транслювали запроваджені



МОН телевізійні уроки, проблеми, з якими зіткнулися вчителі в умовах, що склалися. Проте якісної аналітики про перебіг освітнього процесу, порушення прав дитини на освіту через відсутність технічних засобів в умовах дистанційного навчання, психоемоційні проблеми учнів годі відшукати як в загальнонаціональних, так і регіональних медіа. Інформацію про випадки порушення права дитини на освіту радше можна знайти на сайтах громадських організацій, у батьківських спільнотах у соціальних мережах, сторінках окремих зацікавлених громадських діячів та волонтерів.

### Література:

1. Из-за коронавируса у более 290 миллионов учеников нет доступа к образованию – ЮНЕСКО. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-society/2890477-izza-koronavirusa-u-boleee-290-millionov-ucenikov-net-dostupa-k-obrazovaniu-unesko.html>(Дата перегляду: 2.05.2021)
2. COVID-19 Education Response Preparing the reopening of schools. Resource paper. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373401?web=1>(Дата перегляду: 2.05.2021)
3. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Постанова Кабінету Міністрів (КМУ) № 211 від 11 березня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text>(Дата перегляду: 2.05.2021)
4. Деякі питання організації дистанційного навчання. Наказ МОН України №941/35224 від 8 вересня 2020 року. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-organizaciyi-distancijnogo-navchannya-zareyestrovano-v-ministerstvi-justiciji-ukrayini-94735224-vid-28-veresnya-2020-roku>(Дата перегляду: 2.05.2021)
5. Назаренко Ю., Сирбу О., Когут І. Коронавірус та освіта: аналіз проблем і наслідків пандемії. URL : <https://cedos.org.ua/researches/koronavirus-ta-osvita-analiz-problem-i-naslidkiv-pandemii/>(Дата перегляду: 2.05.2021)
6. Аналітична довідка щодо організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину(за результатами онлайн-анкетування учасників освітнього процесу). URL : <https://cutt.ly/ybzN5ke>(Дата перегляду: 2.05.2021)
7. Результати опитування батьків «Навчання дітей під час карантину»: URL : [https://eo.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/Rezultaty-opytuvannya-22Navchannya-ditey-pid-chas-karantynu22.pdf?fbclid=IwAR0BgrSNMqPNInklz7L9shTfYVnTtNuQ80gTcUIOdGnPa\\_btyzdKLIcFvHw](https://eo.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/Rezultaty-opytuvannya-22Navchannya-ditey-pid-chas-karantynu22.pdf?fbclid=IwAR0BgrSNMqPNInklz7L9shTfYVnTtNuQ80gTcUIOdGnPa_btyzdKLIcFvHw)
8. Закон України «Про освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>(Дата перегляду: 2.05.2021)
9. У Шумську судили маму, яка не підключила інтернет і син пропускав дистанційне навчання. URL : <https://cutt.ly/0bz8syW>(Дата перегляду: 2.05.2021)

Наукове видання  
**ЛЮДИНА В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ  
ПРАВ ЛЮДИНИ: СУЧАСНИЙ ВИМІР МЕДІАДІЯЛЬНОСТІ**

Збірник матеріалів  
Всеукраїнської науково-практичної конференції  
(Київ, 14 травня 2021 р.)

Тексти друкуються в авторській редакції

Укладачі: Євген Цимбаленко, Юлія Шафаренко,  
Костянтин Шендеровський

Макетування і верстка Олексій Ситник

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 21.5. Наклад 30  
Гарнітура Bookman Akrobat. Папір офсетний.

Друк офсетний.

Підписано до друку 13.05.2021  
Видруковано у навчально-поліграфічній лабораторії  
Інституту журналістики

the  $\mathbb{R}^n$  space, the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

Let  $\mathbb{R}^n$  be a linear space, then the  $\mathbb{R}^n$  space is a linear space.

